Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Review accountantswerkzaamheden Wet financiering politieke partijen over 2023

Definitief

Colofon

Titel	Review accountantswerkzaamheden [regeling, jaar of anderszins]Wet financiering politieke partijen over 2023
Uitgebracht aan	De directeur Financieel Economische Zaken, van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Datum	22 april 2026
Kenmerk	2026-0000154369

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
070-342 7700

Inhoud

1 Aanleiding opdracht 4

2 Uitkomsten reviews 6

2.1 Toetsings- en wegingskader 6

2.2 Reviewuitkomsten per accountantsdossier 8

2.3 Mogelijke verbeteringen wet- en regelgeving 8

3 Verantwoording onderzoek 9

4 Ondertekening 11

1 Aanleiding opdracht

Reviews als sluitstuk van beleid ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving

Inleiding

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verstrekt op basis van de Wet en de Regeling financiering politieke partijen subsidies aan politieke partijen. De subsidieontvanger dient zich onder andere door middel van het indienen van een financieel verslag met een controleverklaring te verantwoorden over de besteding van de ontvangen subsidie.

Als sluitstuk van het departementale beleid ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik van wet- en regelgeving (M&O-beleid) heeft het ministerie onder andere een reviewbeleid op accountantswerkzaamheden ontworpen. Op basis van dit reviewbeleid heeft de directeur Financieel Economische Zaken, van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Auditdienst Rijk door middel van de opdrachtbevestiging van 30 oktober 2025 verzocht om reviews op de verrichte accountantswerkzaamheden uit te voeren over de verantwoordingsperiode 2023 en over de uitkomsten daarvan aan het ministerie te rapporteren. Daarbij gaat het om het uitvoeren van 3 reviews op door het ministerie aangewezen accountantsdossiers.

Primair doel van de reviews is onderzoek te doen naar de toepassing door de accountant van de specifieke door het ministerie aangeduide voorschriften uit de wet- en regelgeving, in dit geval de Wet financiering politieke partijen en de regeling financiering politieke partijen, zoals benoemd in de opdrachtbevestiging. Een review is gericht op de vastleggingen inzake de door de opdrachtgever aangegeven toetspunten, die op grond van deze voorschriften in het dossier van de betrokken accountant aanwezig behoren te zijn als bewijs voor de uitvoering van de werkzaamheden die de grondslag vormen voor het bij de vaststellingsaanvraag afgegeven controleverklaring. Secundair doel van de reviews is het signaleren van mogelijkheden ter verbetering van de wet- en regelgeving.

De reviews zijn niet bedoeld om informatie te geven over de rechtmatigheid van de besteding van gelden, over de getrouwheid van subsidieverantwoordingen of over aanvragen voor subsidievaststelling.

De constateringen van elke review hebben wij vastgelegd in een besprekingsverslag, dat wij voor hoor en wederhoor hebben voorgelegd aan de betrokken accountant. Constateringen zijn tijdens de dossierreview aangetroffen afwijkingen ten opzichte van de in de opdrachtbevestiging opgenomen toetspunten. Op basis van het met de directeur Financieel Economische Zaken overeengekomen toetsings- en wegingskader (zie hoofdstuk 2.1) hebben deze constateringen tot de samenvattende kwalificatie geleid of het accountantsdossier op de onderzochte punten al dan niet toereikend is. De constateringen en de samenvattende kwalificatie zijn samen met de reactie van de accountant (hoor en wederhoor) vastgelegd in een besprekingsverslag. Het besprekingsverslag geeft daarmee de uitkomsten van de review weer.

In dit samenvattende rapport doen wij geanonimiseerd verslag over de uitkomsten van de uitgevoerde reviews.

Werkzaamheden

Wij hebben de reviews uitgevoerd, overeenkomstig de op 30 oktober 2025 door de directeur Financieel Economische Zaken getekende opdrachtbevestiging. Het betreft 3 door het ministerie geselecteerde accountantsdossiers. Wij wijzen erop dat de reviews geen integraal onderzoek van het accountantsdossier omvatten. De reviews zijn gestart in november 2025 en zijn door de Auditdienst Rijk uitgevoerd onder leiding van een accountant. Van de zijde van de accountantspraktijk waren verantwoordelijke opdrachtmanagers en meestal controleleiders bij de reviews aanwezig.

Leeswijzer

Dit rapport is verder als volgt opgebouwd:

- uitkomsten reviews;
- verantwoording onderzoek;
- ondertekening.

2 Uitkomsten reviews

2.1 Toetsings- en wegingskader

Voor de samenvatting van de uitkomsten van de reviewwerkzaamheden hanteren wij, conform de opdrachtbevestiging, de volgende met de directeur Financieel Economische Zaken afgesproken toetspunten:

1. De accountant is ten tijde van het afgeven van de controleverklaring ingeschreven als openbaar accountant in het accountantsregister van de NBA.

2. De accountant heeft een dossier beschikbaar waarin hij zijn werkzaamheden ten aanzien van de controleverklaring heeft gedocumenteerd.

3. Blijkt uit het controledossier dat de accountant heeft vastgesteld dat bij het financieel verslag een activiteitenverslag is gevoegd en dat hij werkzaamheden heeft verricht ten aanzien van de verenigbaarheid tussen dit activiteitenverslag en het financieel verslag?

4. Blijkt uit het controledossier dat de accountant bij de kostencontrole van zowel de partij (vereniging) als de neveninstellingen het aspect ‘subsidiabiliteit’ van de kosten in de controle heeft betrokken, dat wil zeggen toetsen aan het voldoen aan artikel 7, lid 2 van de Wfpp?

5. Blijkt uit het controledossier dat de accountant zijn controle heeft uitgevoerd overeenkomstig de voorschriften van artikel 2 (lid 1 en 2) van de Rfpp? Dit betekent dat bij de beoordeling van het verslag, de overzichten en de afgifte van de accountantsverklaring een betrouwbaarheid van 95 procent is gehanteerd (artikel 2, lid 1 van de Rfpp). Daarenboven dat het verslag en de overzichten op een zodanige wijze zijn onderzocht dat onjuistheden in ieder geval worden vastgesteld indien deze een gezamenlijk financieel belang vertegenwoordigen van 5 procent of meer van het totaal van de in het verslag opgenomen kosten, bijdragen respectievelijk schulden (artikel 2, lid 2 van de Rfpp).

6. Blijkt uit het controledossier dat de accountant bij het onderzoek naar de juistheid van opgegeven ledenaantallen van de politieke partij of de politieke jongerenorganisatie een hoofdzakelijk systeemgerichte of een hoofdzakelijk gegevensgerichte benadering heeft toegepast overeenkomstig de voorschriften van artikel 3 van de Rfpp?
   Dit betekent dat hij bij een systeemgerichte benadering, de deugdelijkheid van de organisatie van het bijhouden van de ledenadministratie heeft onderzocht en getoetst met behulp van systeemtesten. De omvang van de systeemtests bedraagt voor zowel de leden van de politieke partij als voor de politieke jongerenorganisatie ten minste 20 waarnemingen per beheersingshandeling.
   Bij een hoofdzakelijk gegevensgerichte benadering wordt een nauwkeurigheid van 5 procent gehanteerd.

7. Blijkt uit het controledossier dat de accountant de juistheid en volledigheid van de geldelijke giften én giften in natura (en de registratie daarvan) heeft gecontroleerd overeenkomstig artikel 21 en artikel 25, lid1 onder b van de Wfpp?

Dit betekent dat de accountant het overzicht van de bijdragen van in totaal € 1.000 of meer die de partij in dat kalenderjaar van een gever heeft ontvangen controleert. Daarbij let de accountant op de gegevens als naam en adres van de gever/belanghebbende, bedrag of de waarde van de bijdrage en de datum van de bijdrage die op grond van artikel 21, eerste lid, zijn geregistreerd.

8. Blijkt uit het controledossier dat de accountant heeft gecontroleerd of voldaan is aan de bepaling over de anonieme giften overeenkomstig artikel 23a van de Wfpp.
   Dit betekent dat een politieke partij geen geldelijke bijdrage of bijdrage in natura van een niet-Nederlandse gever ontvangt.

9. Blijkt uit het controledossier dat de accountant de juistheid en volledigheid van het overzicht van de aangegane schulden gedurende het verantwoordingsjaar van groter dan € 25.000 heeft gecontroleerd? (Wfpp artikel 25, eerste lid, onder c. en artikel 21 lid 3 onder a en b).
   Dit betekent dat een politieke partij van de schulden van de partij, de naam en het adres van de crediteur onderscheidenlijk geldverstrekker en, indien van toepassing, de gegevens van de instelling en de hoogte van de schuld registreert in een overzicht.

10. Bevat de controleverklaring van de accountant?
    A. Een uitspraak van de accountant (artikel 25 lid 3 Wfpp) omtrent de getrouwheid van het financieel verslag en de overzichten van bijdragen van in totaal € 1.000 of meer en schulden (zoals genoemd in artikel 25 eerste lid onder b en c) met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21 zijn geregistreerd;
    B. als, bedoeld in artikel 25, derde lid, tevens de verenigbaarheid van het activiteitenverslag met het financieel verslag;
    C. als, bedoeld in artikel 25, derde lid, tevens de rechtmatigheid van de besteding van de subsidie en
    D. als, bedoeld in artikel 25, derde lid, tevens de naleving van de aan de subsidie verbonden verplichtingen en de juistheid van opgegeven ledentallen van de politieke partij en, indien van toepassing, van de aangewezen politieke jongerenorganisatie.

11. Blijkt uit het controledossier dat de accountant heeft vastgesteld dat het financieel verslag voldoet aan Wfpp artikel 25, lid 1 en artikel 26?

12. Is de strekking van de controleverklaring in overeenstemming met de controlebevindingen/evaluatie?

De constateringen van elke dossierreview hebben wij overgenomen uit de met de betrokken accountants afgestemde besprekingsverslagen. Op basis van het vooraf met de opdrachtgever in de opdrachtbevestiging overeengekomen toetsings- en wegingskader, leiden constateringen bij één of meer van de toetspunten tot de samenvattende kwalificatie ‘ontoereikend’ per onderzocht accountantsdossier.

Het is aan de opdrachtgever om te bepalen wat de uitkomsten van de reviews betekenen voor de werking van de inzet van het instrument accountantscontrole als onderdeel van het vaststellingsproces.

2.2 Reviewuitkomsten per accountantsdossier

Accountantsdossier 1
Onze review van de vastleggingen in het controledossier met betrekking tot de toetspunten 1 t/m 12, heeft niet geleid tot constateringen. Op basis van het met de opdrachtgever overeengekomen toetsings- en wegingskader is het accountantsdossier op de onderzochte punten toereikend.

Herstelwerkzaamheden naar aanleiding van het verslag over 2022 zijn correct uitgevoerd. Het activiteitenverslag, dat in 2022 aanvankelijk ontbrak, is alsnog ontvangen, door de accountant getoetst op verenigbaarheid met het financieel verslag en een herziene controleverklaring is afgegeven waarin een passage is opgenomen dat 'het activiteitenverslag, voor zover dat wij kunnen beoordelen, verenigbaar is met het financieel verslag'.
Een andere observatie betreft het standaardmodel van de controleverklaring in de Regeling financiering politieke partijen (Rfpp): hierin ontbreekt een expliciete bewoordingen over de rechtmatigheid van de besteding van subsidie conform artikel 26, lid g van de Wfpp.

Accountantsdossier 2
Onze review van de vastleggingen in het controledossier met betrekking tot de toetspunten 1 t/m 12, heeft niet geleid tot constateringen. Op basis van het met de opdrachtgever overeengekomen toetsings- en wegingskader is het accountantsdossier op de onderzochte punten toereikend.

Accountantsdossier 3
Onze review van de vastleggingen in het controledossier met betrekking tot de toetspunten 1 t/m 12, heeft niet geleid tot constateringen. Op basis van het met de opdrachtgever overeengekomen toetsings- en wegingskader is het accountantsdossier op de onderzochte punten toereikend.

2.3 Mogelijke verbeteringen wet- en regelgeving

Tijdens de reviews zijn de volgende mogelijkheden ter verbetering gesignaleerd:
- Er is behoefte aan een specifiek protocol voor verantwoordings- en controleprocessen, om bestaande onduidelijkheden over de presentatie van het financieel verslag volgens de Wfpp en Rfpp te verduidelijken. Dit zou ook meer helderheid geven over de vereiste omvang en diepgang van de controlewerkzaamheden.
- In de Wfpp en Rfpp ontbreken concrete eisen waaraan het activiteitenverslag moet voldoen.
- Het in de Regeling financiering politieke partijen (Rfpp) opgenomen standaardmodel voor de controleverklaring bevat geen expliciete bewoordingen over de rechtmatigheid van de besteding van de subsidie conform art 26, lid g van de Wfpp. In het model controleverklaring van de NBA is echter wel een passage opgenomen 'Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen', waarin de accountant verklaart dat de partij de aan de subsidie verbonden verplichtingen heeft nageleefd en het financieel verslag en de overzichten voldoen aan de bij of krachtens de Wet financiering politieke partijen gestelde voorschriften. BZK zou in overweging kunnen nemen om bij een toekomstige herziening van de Rfpp het aspect rechtmatigheid duidelijker te verwoorden in het standaardmodel van de controleverklaring en meer aan te sluiten bij de beschikbare modelverklaringen van de NBA.

3 Verantwoording onderzoek

Werkzaamheden en afbakening

Object van onderzoek zijn de vastleggingen in het dossier ter onderbouwing van de door de accountants afgegeven controleverklaring bij de verantwoordings-documenten in het kader van de Wfpp/Rfpp, waaruit behoort te blijken dat de wet- en regelgeving is nageleefd. Uit de dossiervastleggingen behoort te blijken dat de werkzaamheden zijn uitgevoerd in overeenstemming met de toetspunten uit het toetsingskader. De review omvat niet een review van alle door de accountant uitgevoerde werkzaamheden (geen integraal onderzoek van het accountantsdossier). Evenmin verrichten wij een zelfstandige accountantscontrole of andersoortige opdracht bij de gesubsidieerde werkgever of verstrekken wij zekerheid over juistheid en volledigheid van de betreffende verantwoordingen.

Het referentiekader bestaat uit:
- de geldende wet- en regelgeving, namelijk de Wet financiering politieke partijen en de Regeling financiering politieke partijen;
- de gehanteerde toetspunten.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:
- wij hebben de in het dossier opgenomen vastleggingen van werkzaamheden, voor zover relevant voor onze review, doorgenomen en vergeleken met de vereisten uit het toetsingskader;
- de door ons hierbij geconstateerde afwijkingen van het toetsingskader hebben wij besproken met de controlerend accountant;
- de constateringen hebben wij samen met de reactie van de accountant (hoor en wederhoor) vastgelegd in een besprekingsverslag. Het besprekingsverslag geeft daarmee de uitkomsten van de review weer;
- de constateringen en de voor de opdrachtgever relevante reacties van de gereviewde accountants uit de besprekingsverslagen hebben wij opgenomen in dit rapport.

Het definitieve ‘besprekingsverslag reviewuitkomsten’ is, na hoor en wederhoor, verstrekt aan de betrokken accountant. Dit besprekingsverslag is een dossierstuk van de Auditdienst Rijk en kan door ons desgevraagd aan onze opdrachtgever, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, worden verstrekt onder de restrictie dat verdere verspreiding zonder onze uitdrukkelijke voorafgaande toestemming niet is toegestaan. De besprekingsverslagen zijn bouwstenen voor dit rapport.

Grondslag en beperkingen van onze werkzaamheden

Wij voeren deze opdracht uit op grond van de wettelijke bepalingen inzake reviews Comptabiliteitswet 2016, Besluit Auditdienst Rijk, Wfpp (artikel 26, 3e en 4e lid) en met inachtneming van het audit charter van de Auditdienst Rijk.

Op de totstandkoming van de besprekingsverslagen van de individuele reviews en deze samenvattende rapportage over de uitkomsten van alle reviews in totaliteit is de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) van toepassing. De Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS) van de NBA zijn niet van toepassing op deze reviews, besprekingsverslagen en samenvattende rapportage, omdat er geen controle-, beoordelings- of andere assurance-opdracht dan wel een aan assurance verwante opdracht in de zin van deze Standaarden is uitgevoerd. De

reviewwerkzaamheden hebben het karakter van collegiale afstemming tussen de contactpersoon van de Auditdienst Rijk en de betrokken accountant.

Wij hebben geen representatieve steekproef uitgevoerd en wij doen geen uitspraak over wat de uitkomsten van onze reviews betekenen voor de werking van de inzet van het instrument accountantscontrole als onderdeel van het M&O-beleid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het ministerie zal hierover een eigen afweging moeten maken en daarbij mede gebruik kunnen maken van deze rapportage. Wij doen geen uitspraak over de kwaliteit en juistheid van de door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ontvangen accountantsproducten en de rechtmatigheid van de verstrekte subsidies. Wij hebben geen betrokkenheid bij het bepalen van de mogelijke gevolgen van de uitkomsten van de review voor de aanvrager of de betrokken accountant.

Gebruik en verspreiding rapport

Dit rapport wordt uitgebracht aan de opdrachtgever voor dit onderzoek, de directeur Financieel Economische Zaken, van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het is de verantwoordelijkheid van het ministerie om te bepalen of de gevraagde en uitgevoerde werkzaamheden toereikend en geschikt zijn voor het doel van de opdracht.

De Auditdienst Rijk is de interne auditdienst van het Rijk. Dit rapport is primair bestemd voor de opdrachtgever waarvan wij de opdracht hebben aanvaard. Voor openbaarmaking door het opdrachtgevende ministerie van door de Auditdienst Rijk aan dit ministerie uitgebrachte rapporten gelden de voorschriften uit de Wet open overheid. De minister van Financiën stuurt elk halfjaar een overzicht van door de Auditdienst Rijk uitgebrachte rapporten naar de Tweede Kamer.

4 Ondertekening

Den Haag, 22 april 2026

Auditmanager

Auditdienst Rijk

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00